

Berättarkväll
På
Lindesbergs Museum

Berättare: (1) *Ellen Fröberg*
Född: 28/9 1927 *Lindesberg*
Intervjuämne: "Telegrafstationen i Lindesberg"
Intervjuare: *Lars Hagström*
Intervjun gjord: 3/12 2002

Berättare: (2) *Astrid Landström*
Född: 17/5 1928 *Dalkarlskyttan*
Intervjuämne: "Telegrafstationen i Lindesberg"
Intervjuare: *Lars Hagström*
Intervjun gjord: 3/12 2002

Berättare: (3) *Arne Karlsson*
Född: 15/2 1935 *Örebro*
Intervjuämne: "Telegrafstationen i Lindesberg"
Intervjuare: *Lars Hagström*
Intervjun gjord: 3/12 2002

Bandsida: A o B

- LH Då är det Ellen Fröberg som kommer att prata om Telefonstationen i Lindesberg.
- EF Ja ja börja som telefonelev 1944 på gamla telefonstation som va nere i källarn om ja säger på den andra telefonstation eller bottenvåningen, å då hadde vi järnluckor för fönsterna för att dä va ju krig då så att dä va ju hemligt allting som vi hadde därinne, så dä va inte vem som helst som fick gå dit heller. Sen i bland fick vi sitta å öva mä gasmask så vi skulle vara redo för ifall dä behövdes, sen fick vi rapportera när dom satt i dom här lufttornen vet ni dom tornen å såna där luftlotter satt bortikring överallt dom fick vi rapportera till luft-----till Karlskoga, å då vart dä lite bråttom.
- LH Hur gammal var du då?
- EF Ja va 16 år när ja börja men ja fyllde 17 sen på hösten.
- LH Va va dä för hemligt ni hadde därinne?
- EF Ja dä va ju hemligt överhuvudtaget.
- LH Ja men va dä nå speciellt utöver den normala utrustningen?
- EF Nej för hela utrustningen satt ju i samma rum som vi satt dä va ju inte nå särskildt rum för apparatur å sånt där utan dä va ju vi hadde ju dä bakom ryggen på oss.
Å sen skulle vi kunna sända flyglarm å faran över dä va ju också ibland, dä fick vi också göra. Sen va dä ungefär en 700 abonnenter i stan då på den tiden å 10 växelstationer dom största dä va väl Guldsmedshyttan, Storå å Frövi som va dom största, sen va dä ju småstationer inunder dom.
Sen hadde vi natt emellanåt å låg hadde säng där som stog bakom växelbordet den fick vi dra fram å lägga oss i. Nattpersonalen vi börja klockan nio å sluta klockan åtta på morron ibland fick vi väl sova nån timme då å då å ibland va dä mera å göra. Semester dä hadde vi över hela året vi hadde t.o.m. jul va dä semester å ja alla helger å så där, å till jularna då fick vi ju tårtor å godis ifrån snälla abonnenter så då va dä fest.
Ja å sen hadde vi ju reparatörer också å dä va "Tilert" å "Pumpen" kalla vi en för Andersson tror ja han hette, å Persson å Allan Andersson dä va våra reparatörer ända till Arne till han kom här. Vilken tid börj-----
- ÖP Va inte han från Frövi?
- EF Han va från Frövi ja.
- ÖP Va fotbollsspelare?

- EF Ja dä kan hända han va, dä visa han inte däruppe heller nån gång.
Men dä va trevligt å sen va dä ju så att vi skulle ju dä visste vi ju att vi skulle flytta en trappa upp så småningom, å då kom dä ett helt arbetslag ifrån Norrköping tror ja dom va dom va väl från hela Sverige å byggde nya station.
- LH Som låg var?
- EF Den låg på samma ställe dä va bara en trappa upp, dä bodde folk däruppe å dom mota dom väl ut så dom fick ju flytta sen.
- LH På Kristinavägen alltså?
- EF Jaa, på Kristinavägen.
- LH I hörnan utav Södra Torggatan?
- EH Ja.
- LH Jaha.
- ÖP Greta bodde där.
- EF Bodde hon där?
- ÖP Va va dä för visst mä dä?
- EF Ja dä va mycke som hände på telestation, ibland så va dä ju snälla abonnenter ibland va dä mindre snälla abonnenter, å dom dä visste vi ju va dä va för ena så dom akta vi oss för när dom ringde.
- ÖP Hur ofta jobba ni natt då?
- EF Ja dä va väl kanske var fjortonde natt eller nå sånt där.
- ÖP Ledigt dan efter sen då eller?
- EF Ja vi hadde två dagar ledigt.
- LH Hur många va ni som satt på stationen alltså gick omlott då?
- EF Vi va väl ungefär, ja va va dä vi räkna ut att vi kunde vara en.....
- AL Dä beror ju på när.
- EF Ja när på dan dä va ju olika tillfällen.
- LH Ja.

- AL Å telefonstationen växte ju också.
- EF Ja.
- AL Men då satt väl fem, sex på lokal och ungefär lika många på riks.
- EF Jaa, lika många på rikssamtal å såna som beställde rikssamtal, då fick ju vi telefonister ringa upp alla rikssamtal så att å sen fick vi ju säga kanske en del dom begärde 1 period å då va ju inte så roligt för att ibland glömde vi dom. Då va ju bra för abonnenten men då kanske vi rök ner dom lite hastigt iställe tiden är slut sa vi å sen ryckte vi ner dom. För då visste dom att då kunde hända att dom kunde få tala lite längre annars sa vi till på 2 perioder å 3 perioder fick dom inte prata längre utan då va va dom.
- LH Hur lång va 1 period?
- EF 3 minuter.
- LH 3 minuter ja å kostade kommer du ihåg då?
- EF Ja då va ju olika till olika städer.
- LH Om man ringer till Stockholm t.ex.
- EF Ja då kanske kosta 1 krona, inte då.
- IG 50 öre.
- EF 50 öre ja 60 öre kanske ja.
- LH Jaa, hadde ni en lista på då?
- EF Ja vi hadde ju en lathund så vi såg precis va vi.
- IG Vi hadde personligt ibland också, så vi fick söka personligen.
- EF Jaa, ja då kosta extra då kosta ungefär lika mycke som 1 period om dom begärde personligt, å då fick vi själva söka dom så att Lindesberg ønska tala med den å den. Sen hadde vi ju namnanrop då va ju Bergbolagen å då va Linde Maskiner eller Kvarnmaskiner som då hette å Stadshotellet, så dom fick dom ringa till utan nummer.
- ÖP Kan du gamla telefonnummer sitter då kvar än?
- EF Ja då sitter nog kvar i huve, Stadshotellet dom hadde 2856.
- ÖP Utlandssamtal då?

- EF Va då?
- ÖP Utlandssamtal?
- EF Jodå då fick vi men du vet då va ju under kriget då här då va inte så mycke.
- ÖP Nä men senare?
- EF Jaa.
- ÖP Men då fick man beställa i Stockholm?
- EF Ja då fick man också göra.
- ÖP Jaha, så då ordna ni å då ringde ni Stockholm då?
- EF Ja.
- ÖP Jaha.
- EF Då va ju olika på olika ställen.
- LH Men under kriget då måste ju ha vart mycke samtal så där som ja lite hemliga samtal som gick då men ni hörde alla samtal i princip?
- EF Ja då klart då va då ju.
- LH Kunde höra om ni ville?
- EF Då gjorde vi väl kanske inte.
- LH Då gick inte?
- EF Nej då va ju noga mä att vi va uppmärksamma på då som hände på.
- LH Men då va ju folk ifrån ja militärer å Bergslagen är ju ett område fortfarande som är väldigt väldigt speciellt i då här avseendet måste ha varit redan då, figurerat då måste ju figurerat mycke folk menar ja i kronans tjänst i olika grader?
- EF Ja då va då ju å just då där mä att vi fick såna där luftsamtal som vi sa som dom här luftlotterna beställde när då gick flygplan som skulle till Karlskoga då.
- LH Ja ja, dom här mindre snälla abonnenterna har du nå exempel på hur dom bar sej åt när dom va mindre snälla?
- AL Då ska ja berätta.

- LH Ska du göra dä?
- AL Ja tack.
- LH Okey ja ja, ja ä idelöra.
- GW Men hur gick dä till sen fick ni växla för ni skulle väl ha mat nån gång också i er?
- EF Ja men vi hadde raster kanske en kvart eller tjugo minuter dä va ju olika, tjugo minuter tror ja på förmiddan å en kvart på eftermiddan.
- GW Å likaså som du säger på nätterna när dä va samtal, ni fick dra fram den där sängen bakom, ni kunde aldrig ta på er nån pyjamas eller nånting där?
- EF Jodå dä gjorde vi nog om vi kunde, för vi fick inte släppa in nåra andra där vet du.
- GW Om dom knacka på lucka å dä satt en i pyjamas innanför?
- EF Ja men vi hadde ingen lucka oppe på telestation heller, utan där va vi inom lås å bom.
- GW Va dä aldrig nå militärer inna liksom å tillsammans mä kommissarien å tala om för er hur väldigt allvarligt dä här va också?
- EF Jo dä va väl kanske, vi visste ju att dä va vi hadde ju skrivit på papper att dä va allvarligt.
- GW Ja, å dom här som du säger luftlottorna eller luftbevakningsstationerna som dä hette, dom ringde ifrån den station då å sen fick ni koppla dä vidare till nån ja där dom.....
- EF Ja dom hadde ju en vanlig telefon å sen fick vi förmedla då dä där samtalet till Karlskoga då när dä för dä va väl där i första hand där dä skulle dom skulle ha reda på va dä gick för flygplan över.
- ÖP Ja men hur mycke telefon som finns kvar endast dä va ju stressigt, å hur många som ringde samtidigt å så där?
- EF Jaa dä vart dä ringde massor vet ni man va ju uppkopplad för jämnan, å man hadde ju samtalet liggande som rikssamtal dä kunde man ju ha hela så då fick man ju börja nerifrån eller oppifrån å.
- AL Dom kunde få vänta 1 timma på samtal.
- EF Jaha, kanske 2 t.o.m. dä va olika.

- GW Å ni stack aldrig in proppen i fel hål nån gång?
- EF Jo då hände nog allt då mä, då vart dom arga.
Så fanns då ju A o B abonnenter vet ni en del skulle ju ha 1 signal å så B
nästa skulle ha 2 signaler.
- IG Du vet vi gick ju igenom sån där i mitten hadde vi ju A och hadde B så att då
hörde man den signalen men visste att då va 1 signal då svara vi ju inte utan
då skulle ju grannen svara då ä då ju rätt många som.
- EF Ja.
- GW Då där va ju rätt intressant också då där A o B kunde fanns då möjligheter
då att om dom ringde till Kalle Persson å Gustav Svensson hadde B
exempelvis kunde dom lyfta båda två å den här som fick samtal han hörde
den andre.....?
- EF Ja men han skulle höra på signalen vem då va som.
- GW Jo då förstår ja men ja menar om han ville jäklas på ren svenska sitta å lyssna?
- EF Ja då klart men då gjorde han nog inte.
- ÖP Ja måste fråga eftersom ja aldrig har varit mä om nånting, satt ni å lyssnade
på samtalen å fick ni göra då?
- EF Neej då gjorde då gjorde vi inte, då va väldigt övertygande för att man
brydde sej inte om det då va.
- IG Hann inte mä heller.
- EF Nej man hadde mycke å göra.
- AL Å så kunde telegrafkommissarien koppla in dej på.....
- EF Ja då kunde hon också göra så att inte.
- IG Hon kunde kolla oss.
- EF Hon kunde kolla, å sen hadde vi ju vaktföreståndare lite senare då en som
satt hon satt å lyssa på oss hela tiden hur vi tjänstgjorde å hur vi gjorde va
mot abonnenterna.
- GW Visst förekom då väl, för ja vet i mina hemtrakter då.
- EF Ja men då ä skillnad oppi Kopparberg Grängesberg.

- GW Ja men hadde då vart potatis ja sagt, kanskje då kosta 15-20 öre kg.
å någon ringde å sa du kan få köpa potatisen han kosta 3:60. Å då börjar
dom på å fundera va ä då här för nå, jo då va älgkött han sålde ut.
Men då ä säkert .....traska opp på telefonstation och tog den som
hadde gjort då där.
- EF Nää, då där tror ja inte på.
- GW Ja du får göra hur du vill, men så va då iallafall.
- EF Vi va så hårt hållna så att vi va inte.
- ÖP Hur många satt ni samtidigt å tog emot samtalen ?
- EF Ja ungefär ja en 10-12 stycken.
- AL Nej mera va vi, vi hadde väl 20-21 bord va.
- EF Ja vi räkna ut att en 16 ungefär satt vi.
- AL Ja en 16 skulle ja tro att vi satt.
- EF Ja 16 stycken satt vi.
- ÖP I taget?
- EF Ja.
- ÖP Å då hadde ni vissa abonnenter eller i varje hus då eller?
- EF Ja på lokala som vi säger där va då nära 100-tal.
- ÖP Jaha .....?
- EF Ja då fick man ju göra sen fick man ju flytta sej åt ena å andra hållet så här.
- ÖP Som man sett mycke på gamla filmer.
- EF Ja där ser man hur dom satt å.
- LH Ska vi passa på å fråga Ellen om då ä nånting mer.
Eller ska Astrid kopplas på direkt kanske utan att ja gör en paus här?
- Ja tack så mycke.

Berättare: Astrid Landström
Född: 17/5 1928 Dalkarlskyttan
Intervjuämne: "Telegrafstationen i Lindesberg"
Intervjuare: Lars Hagström
Intervjun gjord: 3/12 2002

Bandsida: A

- AL Så kan ni ju fråga sen vi har ju flera telefonister här å vi har en växeltelefonist här också Rut som jobbade i Frövi, Ingegärd som har jobbat sen 1900 kallt. Så att ja sen har vi en reparatör å flera andra här så dä ä många som kan svara på frågor.
- LH Ja dä låter bra, jaha då tar Astrid vid.
- AL Ja nu ska ja berätta om mej.
- LH Jaha.
- AL Ja börja man skulle ju vara 17 år för å börja på Telefonstation, å ja börja när ja va 17 år å dä va 1945.
Då fick man gå in till telegrafkommissarien på nedre botten å presentera sej, å hon berätta för en va man kunde förvänta sej av en telefonist, och berätta litegrann om arbetet å så tog hon fram ett papper å så läste hon upp de och de handlade alltså om tystnadsplikt å ja tror dä hette t.o.m. Absolut Tystnadsplikt. Och då papperet fick ja skriva på innan ja fick följa med telegrafkommissarien en trappa upp till telefonstationen. Ja kommer så väl ihåg när ja kommer upp ja tänkte, *oj ska ja jobba här ibland bara gamla tanter.*
Nu va dä så att när man kom in på Telefonstation så kom man först till riksavdelningen å där satt ju dom äldsta å dom mest erfarna telefonisterna, och T.K. Persson vi sa T.K. Persson hon presenterade väl att ja va Astrid Bergsten som skulle börja arbeta å dä va vaktföreståndaren Klara Lagervall som tog hand om mej. Hon reste sej upp ifrån sin stol och gick med mej till lokalavdelningen å där satt dä ju bara unga tjejer då så dä kändes ju lite bättre.
Å så fick en utav flickorna på lokal byta plats med Klara Lagervall, och hon hadde en dubbelkopplad mikrofon å så fick ja sitta bakom henne å se hur hon expedierade. Då va dä ju så att dä satt en massa proppar så här i två rader vid ett bord ett högt bord, och va ja kan komma ihåg så betjänade man vid varje bord ungefär 200 abonnenter stämmer dä.
- MT Ja dä va dä.

AL Ja, och sedan ovanför då så satt då ju alla abonnenter som fanns för varje bord va ju tvungen att kunna nå alla abonnenter. Så när då ringde så föll då en vit lucka å den sa rrrrrrrrrrr så då hörde man man både såg å hörde, å då tog man den inre proppen å satte in i jacket å svara Lindesberg, då va lite olika hur vi svara Lindesberg, Lindesberg å andra dom sa då ä Lindesberg. Jaha, å Klara Lagervall hon sa då ä Lindesberg å sen så tog man den yttre proppen å satte upp den i svarsjacket å så fick man dra på en spak å då ringde då hos vederbörande. Har ja rätt?

ÖP Jaa då ä riktigt.

AL Ja, och då lärde ja mej redan första dan att på det här stället är man hjälpsam, för då klart att Klara Lagervall hon satt å lärde mej hela tiden å då gick inte så fort för henne då för hon prata ju mä mej. Men då hela tiden så va då armar som kom från då hållet, å från då hållet å hjälpte till vid bordet så att ingen abonnent behövde vänta länge.
Å så undervisa hon mej om växelstationerna, å va ja särskilt kommer ihåg då var att hon sa *dä heter inte Fänsäter dä heter Fänsätter, å dä heter inte Allmänningbo dä heter Allmännsbo*.
Men ja tror att hon va den enda som sa Fänsätter och Allmännsbo för själva telefonisterna växeltelefonisterna dom sa ju Allmänningbo dä ä Fänsäter.
Dä va lite roligt mä mä om man får göra en parentes här, lite roligt mä växelstationerna för att då kunde hända om man sökte någon personligt där på en en utav dom småstationerna alltså, inte Frövi å inte Storå, Guldsmedshyttan att dom kunde säja. *Jaa dom ä i lagårn å mjölkar*, dom va nog så på ett par tre småstationer att dom ringde upp å sa *nu är vi där å där*, å ja vet särskilt en gång som sa. *Ja dom har åkt till Örebro idag*, då klart att då fick ju inte vi säja till abonnenten som ringde den vi sa då aldrig utan då sa man bara att då va ingen som svarar.
Jaha, när ja började 1945 så hadde Lindesberg just fått sin tusende abonnent, å telefonisterna va väldigt stolta över då dom ja ja får ju snart säja vi då sen då vi hadde blivit en stor station, å då kom jag ihåg från redan första dan så va då nån som ropa. *Nu ä ett noll tre fyra inkopplad*, för man fick lov å säja ett nummer i taget så där och så anmälde man då till då bordet på riksavdelningen, då här va ju bord som satt ihop allihopa, men då fick man anmäla då till nummerbyrån å nummerbyrån fick namnet och adressen så att dom skulle kunna svara ifall någon frågade.
Va ja också kommer ihåg från första dan va att någon reste sej upp på riksavdelningen å så ropade ut över dom andra. *Ullvi å Munktorp går på Köping*, då visste ju inte ja va va går på Köping va men sen lärde man sej ju att då va två växelstationer som skulle debiteras under Köping ungefär som Grönbo under Lindesberg. Va Ullvi va för ort då vet ja fortfarande inte Munktorp vet ja.
Jaha å sen så gick då väl en tid å sen ja kom inte ihåg om då va samma dag eller om dan efter så bytte fru Lagervall å ja plats, och ja fick försöka å expediera å då gick väl inte så fort å hon satt bakom å fortsatte å berätta.

AL Å sen så när dä va gjort så fick man flytta över till riksavdelningen, och ja hadde fortfarande Klara Lagervall men ibland också fru Giwertz, som ni hör så säger ja fru för dä va så, man va dä va inte å säga du till dom dä gick en gräns vid 35 år ungefär har ja räknat ut.

Dä va dä dags att man skulle skaffa sej en signatur, så man skulle ju få lov å stå för dä man gjorde också och A o B dä va redan upptaget så då tyckte Klara Lagervall att ja skulle ta mina tre förnamn Astrid, Linnéa, Vicktoria så ja hette ALV under dom åren som ja jobbade där. Ja tyckte dä va väldigt spännande på riks för dä va mera å göra man hadde mera mä abonnenten att göra dä va inte bara å svara repetera ett nummer, å ibland kunde dä röra till sej å bli lite joxigt dom hadde kommit fel å dom hadde kanske begärt fel station eller nånting sånt där, då fick man hjälpa till å reda upp dä där dä tyckte ja va väldigt roligt att jobba på telefonstationen eller på riksstation tiden gick faktiskt fortare.

På fritiden då fick man plugga på förkortningar på alla växels eller på alla telestationer. Vs va Västerås, S va Stockholm, Ör Örebro, själva hette vi Ldg, å inte Lbg, som vi ofta förkortar nu men Ldg hette vi.

Jaa, sen kom ja inte ihåg hur lång tid dä gick men sen skulle ja väl få anställning då. Å då blev man lokaltelefonist eller?

MT Ja lokal först.

AL Jaha och då skulle man ha med sej prästbetyg och friskintyg å så fick man knalla ner till T.K. Persson, och Tengvé va dä ja han va ledig då så dä va en vikarie där, å så besiktigad tror ja aldrig ja har blivit som ja blev då dä va ungefär som en häst som skulle säljas på marknad.

Men iallafall ja hadde intyget mä mej i ett igenklistrat kuvert å så hadde ja prästbetyget också å T.K. Persson ja uppfatta ju henne som hon va lite stram men världens vänligaste människa. Så hon förhörde mej litegrann, å hur gör fröken Bergsten i den å den situationen å hon fråga mej litegrann på stationernas förkortningar å om tystnadsplikt å dä ena mä dä andra.

Å sen så sa hon, å va heter fröken Bergstens högsta chef?

Dä hadde ja ingen aning om, Gustav V, å Per-Albin for genom huve men dä förstog ja ju att dä va inte rätt så som tur va så sa ja ingenting.

Å då sa hon mycke strängt. *Ja men vet inte fröken Bergsten att han heter Håkan Sterty å han är Generaldirektör för Televerket.*

Jaha å sen öppnade hon friskhetsintyget å sen titta hon på dä å sen titta hon på mej, å ja kände att ja blev blossande röd ja tänkte är dä nå fel på mej.

Då sa hon, *dä ser ut som fröken Bergsten har hål i en tand* sa hon.

Jaha dä visste ja att ja hadde så att ja skulle gå till tandläkare Collén å laga dä då. *Jaa å så kan fröken Bergsten tala om när dä ä gjort* sa hon.

Dä gjorde ja aldrig, men ja lärde mej att man fick inte vara ful i mun när man va telefonist på Lindesbergs Telefonstation. Ja sen fick ja ju papper på att ja va anställd å när ja gick till dörren så sa hon, *å så kommer fröken Bergsten ihåg att Håkan Sterky är vår Generaldirektör.* å ni ser ja kommer ihåg dä.

Jaa ja sa att ja tyckte att att ja blev lite förskräckt för dä va så mycke gamla tanter där i verkligheten va dom inte så gamla ja tror inte nån va över 50 år. För pensionsåldern var Ellen?

EF Femtiofem.

AL 55 år å ingen va över 50 då. Men ni vet när man är 17 år då tycker man ju att en som är 35 år är utlevad redan.

Å ja tycker att stämningen uppe på telefonstation va väldigt kamratlig man va väldigt hjälpsam precis som ja fick lära mej första dan.

Så tänkte ja ja skulle berätta litegrann om hur abonnenterna uppfatta oss, Ellen sa att vissa abonnenter fick man akta sej för sa hon ja ja vet inte hur man bar sej åt när man akta sej för dom man va ju tvungen å svara iallafall, men man visste vilka som hadde oss som syndabockar. Då va särskilt ja då va ett par tre karlar här i stan som då gjorde detsamma hur vi svara så blev vi avsnästa å då kan man ju undra va va dom arga på då, dom såg ju inte hur vi såg ut dom kunde ju inte va arga på oss för vi va fula eller nånting sånt där inte. Men dom blev arga om då va upptaget, vi kunde få oss en riktig utskällning för att vi svara upptaget då ansåg dom va nosigt.

Å så om folk inte svarade ja då kunde dom ringa opp å säga att nu hadde dom minsann ringt så å så många gånger å då ä ingen som svarar. Va skulle vi göra ve då, å stackars oss om vi ringde fel om vi hadde repeterat rätt nummer men satt i fel jack å ringt på då fick vi också.

Men så hadde vi en abonnent som nu ler telefonisterna här som gick ut gick ovanpå alla andra, å då värsta va att hon var go vän mä telegrafkommissarien. Hon hadde sett ut telefonisterna som syndabockar då va alla möjliga fel på oss. Så bar då sej inte bättre än att en av våra industrier skaffa sej en ledning till en linje till, och den telefonen fick ett nummer som va väldigt snarligt numret till den här abonnenten så att ibland så blev då fel, folk begärde fel nummer helt enkelt å vi ringde ju fel nummer då. Å då ringde hon upp å skällde på oss å vi fick ju lov å svara då att abonnenten begärde då numret.

Å sen en vacker dag då hadde då kommit en ny förordning då skulle man när någon begärde den här abonnentens nummer så skulle vi säga, ska då vara till fru makens titel å namn.

Jaha då fick vi ju skäll för då, å undrar va får inte ja ringa vart ja vill, å va har fröken mä då å göra å då fick vi svara att vi har order att fråga så, då va den enda abonnenten men då va inte nog mä då.

En dag när ja satt på riks ganska nära dörrn då kom T.K. Persson uppfarandes röd om kinderna arg som ett bi, å tala om för oss att hon va inte nöjd mä oss hon va så besviken på oss å jaa å så berätta hon väl att hon hadde varit på damlunch, och där hadde samtalsämnet för dagen varit telefonisterna.

Å vi va slarviga, lata, okunniga, näbbiga å oförskända, ja fick sitta å skämmas hela lunchen igenom sa hon. Ja ska inte säga att då blev tvärtyst på telefonstation för då fick då ju inte bli vi va ju tvungen å svara när då ringde, men då la sej liksom en grå matta över alltihopa. Då reste sej fru Lagervall som va vaktföreståndaren och så gick hon och T.K. Persson ut va dom avhandlade vet inte ja. Men Ingegärd har berättat. Ska ja eller du berätta?

IG Nej då kan du göra.

- AL Ingegärd har berättat att om dä va nåra dagar senare vi va ju på varsina skift så vi kan ju inte kolla tiden precis.
Men en dag så kom fröken Persson upp å hadde den här abonenten med sej i släptåg, kom den värsta rusningstiden på förmiddan när dä va så armarna gick så här på en hela tiden å man ja värkte i axlarna å man fick hjälpa varandra. Då kom hon upp och abonenten fick stå bakom en lång stund å se hur telefonisterna arbetade.
- IG Dä va den enda som jag kommer ihåg som fick komma upp å se hur vi arbetade.
- AL Ja, dä där om man inte svarade dä va man fick ju lov å svara abonnenterna i tur o ordning så där och om man inte svara medsamma då kunde man ju få väldigt trevliga tillmäten, t.ex. dom fråga *smaka kaffet gott, sov fröken*, å dä lär ska vara nån som fråga också *satt fröken på pottan*.
Dä va skämt som vi absolut inte uppskattade för att ja vi gjorde så gott vi kunde.
Nu ska ja berätta om ett par nattpass ja hadde. Dä va så att ja jobbade 3 år på telefonstation men sen så fortsatte ja jobba på loven för ja läste, så jobba ja på loven för å tjäna lite pengar.
Första tiden som ja hadde nattpass så va man inte ensam i huset för då bodde polis Allsing Gustavsson i lägenheten intill å då kände man sej ganska trygg måste ja säga. Men sen hände dä nån gång under tiden som ja va borta att väggen hadde han hadde flyttat å väggen hadde slagits ut å dä va väl bara då att dä blev fler å fler abonnenter så dä behövde vara fler å fler telefonbord.
- IG Ja å så fick vi ett lunchrum också, dä hadde vi inte tidigare.
- AL Då fick vi lunchrum ja just dä å någon som kokade lite gröt till telefonisterna. Men då var man alltså efter klockan nio på natten så va man stiek ensam i hela detta hus. Den som gick klockan nio låste nej, nej halv elva va.
- IG Nej halv elva sista.
- AL Halv elva gick den sista ja låste dörrn därnere å så gick man själv å låste dörrn till däruppe från insidan å va noga mä att nyckeln satt i.
En natt när ja satt där ja tror dä va ja tjänstgjorde ofta nyårsnätter för dä klart sen när ja vikarierade då fick ja ta sådana pass som dom andra telefonisterna ville slippa. Nyårsnätter va jätteroligt å jobba för då ringde folk upp glada i hågen å önska Gott Nytt År å sa nåra trevliga ord å tacka för året som hadde gått å så vidare.
En annan natt som va rolig dä va sista april inte för själva natten, men på morron tidigt på morron så kom Musikkåren Svea å dom gick å marscherade å spela Sköna Maj Välkommen bredvid fönstret, då kände man att nu har våren kommit.

AL Nå den här gången så hörde ja hur någon gick in därnere och tunga steg i trappan, ja tänkte dä ä väl nån utav telefonisterna som har glömt nånting i kapprummet eller nånting sånt där. Å så börja dä på å försöka få in nyckeln i dörrn å dä visste ja ju att då va dä ingen telefonist för dom visste ju mycke väl att man hadde vridit om å hadde nyckeln i. Så att ja smög mej väl fram å ropa *vem är dä*, men ja fick inge svar å så knacka dä på dörrn å så försökte dom igen mä nyckeln å ja frågade igen *vem är dä*, fick inge svar så gick ja tillbaka till borden klockan va väl ja tror hon va halv två på natten, och satte upp proppen i jacket till polisen å tänkte när nyckeln faller då ringer ja polisen. Å så hörde ja nån som hostade så ja hörde att dä va en man å om en stund så va dä tunga steg nerför trappan igen, men fy då tänkte ja nej usch sitta ensam häruppe.

En annan natt då hadde jag dragit fram sängen men dä ringde så pass mycke för då dä hadde ju kommit så pass många abonnenter då så dä ringde rätt mycke på nätterna, men man drog fram sängen å så hadde man en bok å låg å läste. Å ja måste väl ha somnat då så hadde man man satte på en larm nå larm på nå vis ifall att man skulle somna så skulle man vakna ändå. Rätt va dä va så ljud larmet då å ja vakna ju till å ja dä va liksom man tänkte inte mä hjärnan utan dä va ryggmärgen som man svarade. Dä va bara dä att mina armar fungera inte för ja hadde legat mä armarna under huvudet så dom va absolut domnade, fanns ingen möjlighet ja kunde inte få igång nån ja fick försöka å komma över på sidan å ramla ur sängen på nå vis å försöka skaka på armarna ja va helt domnad. Å dä dröjde en evighet innan ja kunde få upp armarna på bordet, å när ja väl hadde fått dä å försökt å ta en propp så tjipp så slant den bara tillbaka rrrrrrr rrrrrrr rrrrrrr den där vita luckan som föll då när, så man såg ju att dom riktigt stog å veva både länge å väl på andra sidan. Å när ja väl hadde fått så pass mycke så ja kunde greppa om en propp å va nästan framme å skulle sticka in i jacket då föll proppen ner. Ja tyckte dä gick en kvart åtminstone men dä gjorde dä ju förstäss inte å sen när ja äntligen va så i fingrarna så ja kunde svara då så sa ja Lindesberg. *Ja ja har ringt så länge sa han ja har ringt flera gånger.* Ja sa ja, dä har varit ett tekniskt fel här på station men dä är avhjälpt nu så vi ber om ursäkt sa ja åt honom, och jag blev förlåten.

Jaa dä ä va ja tänkte berätta. Som sakt va dä finns flera telefonister här å dä finns en tele nej en telefonreparatör också, så att om ni vill veta va karlarna gjorde så kan ni ju få veta dä också.

Tack för mej.

Berättare: Arne Karlsson
Född: 15/2 1935 Örebro
Intervjuämne: "Telegrafstationen i Lindesberg"
Intervjuare: Lars Hagström
Intervjun gjord: 3/12 2002

LH Ja reparatör ska vi inte kunna få en liten berättelse?

AK Är då här ja ska sitta?

LH Ja varsågod å stig fram.

AK Ja ja har ju vari nå nära år ja mä, inte så där länge som 44 då va ja väl 9 år. Men ja börja 52 iallafall då kan vi väl säja, å i Linde där börja ja 56 kan ja väl påstå då dök ja upp här i Lindesberg första gången. Ja kan ju berätta hur då va 52 när ja börja i Örebro då.

LH Bara en liten formalitet vi ska ta namnet så då kommer in i den här apparaten.

AK Arne Karlsson.

LH Arne Karlsson jaha?

AK Ja vart va ju egentligen sån här stationsbyggare som byggde stationerna ute på landet. Men sen vart ja upplånad till stora stationen i Örebro 17 år gammal., tänk då 17 år 1952 kliver in på telefonsalen 200 telefonister vänder sej om å tittar på mej. För så många satt då på stora salen då 52, dom va 600 anställda å dom tala om att den här rikstrafiken här den gick mycke till Örebro dom hadde särskilt Stockholms-bord där satt då 10 st telefonister bara vid Stockholms-bordet som skulle serva Stockholm. För å ringa på den tiden till Örebro härifrån den gick eller ja kommer ihåg då fanns en parstångsstät som gick på Lindesberg via Mogetorp, Närkes Kil mot Örebro alltså järntrådsnät mä dubbla stolpar. Då minns väl ni som va mä joo joo, dom togs inte ner för nånting på sextitalet.

EF Vi titta inte efter dom.

AK Ni titta inte efter dom, men då va alltså ledningarna mot Örebro å därför som då inte vart så mycke då tog för lång tid för rikssamtalen för dom skulle kopplas den där vägen. Sen går vi ner till Telegrafstation då vi börjar väl där för då börja ni mä här å ni tala om telegrafisterna hadde den här morselapparaten satt å skrev morselalfabetet då va då första dom gjorde då. Men sen kom den där tele-tapen å den bestod i princip av en pappersremsa som då kunde bli upp till fem håll i å för varje hur dom där hålen satt representerade en bokstav då.

AK Den där kunde dom köra i en särskild maskin så kom då upp klartext på ett papper, å då va då telegramen dom sen motade ut en gång i tiden då va då första, sen vart då ju modernare grejer mä tele telex å såna där saker.

IG Vi hadde ju remsor då mä.

AK Remsorna då mä ja ja på ett o två ja dom kom då då va då ja.
Sen berätta dom här natt telefonisterna här, då måste ja ta.
Ja börja ju 56 som ja sa i Lindesberg ja börja ju på å fria här på den tiden.
57 börja ja på å laga telefoner på allvar vid station, och dom här två som va reparatörer i stan här ja vet inte va dom hadde gjort telefonisterna men hur då va så va dom inte pigga gå ut på nätterna.
För å tala om dom där larmen som ni prata om som koppla på va den fungera ju inte jämt halv elva, ibland då ringde den för jämnan å ibland då ringde den inte alls. Och vem ringde dom till då jo ja friade däruppe på Skarpskytten då så ja fick ju ta mej dit ner då framåt elva på kvällen, mest lördagar å söndagar då när ja va här å fria då va ju då på den tiden onsdagar. Å på tal om låsta dörrar telefonisten hon släppte ut nyckeln till mej då så ja skulle komma in, å då får du tänka på då fanns den där korvkiosken mittemot å där stog då alltid nattvandrare å så såg dom en ung karl en ung grabb då stå där å fick nycklarna av en ung kvinna på 90 då för å komma dit upp då, dom hadde väl ingen aning om va vi skulle göra där. Men då va rättså många nätter ja tillbringade eller många timmar man fick tillbringa där då va för å vara där. Å sen innan jag började på den här banan så åkte ja runt då ja vid den där tiden då på alla dom här större stationerna, å då va rättså roligt faktiskt.
Den manuella tiden om ja säger då va den bäste tiden vi hadde vi som jobba ute för att dom här stora stationerna må så vara va för att ni får tänka på då att telegrafistpersonalen kanslipersonal tog emot alla fel som abonnenterna ringde in. Och då va inte alltid som ja då talade dom om numret men då kunde komma nån i luckan ibland, å när ja va i Nora å jobba då kom då in en tant till luckan å tala om att Gustav i backen har fel på sin telefon, å så stängde hon å gick. Å då där tala vi ju om också att Gustav i backen har fel på sin telefon, ja vi åker dit å fixar då i morron, han bodde i Stadra nämligen å Elin i Risabacken bodde också i Stadra oppi skogen då va såna där ansikten man råka på.
Ni tala ju om namnanrop på landet på dom här småväxlarna där va då ju namnanrop. Så fråga dom efter Pettersson, Andersson å så gick ju telefonisten in. *Ja du dom åkte till Örebro dom åkte till Nora dom åkte iväg dom är inte hemma idag.* Nej å hur vet dom då då?

IG Ja då

AK Då talar vi inte om.

IG Nej.

AK Nej men dom visste då iallafall.

- AL Nej men jag tror att dom ringde upp.
- AK Ja många gånger gjorde dom då ja ja men.
- MT Utom när då va mjölkkningsdags.
- AK Ja då visste dom sånt där visste dom ja ja men vi tala just om då att lyssna va på samtal då va väl nån som gjorde då i södra Närke iallafall rätt så intensivt. Ja då vet ja om för att dom hadde väl inte så många nummer på den station så att ja han satt väl inne ibland när han inte va ute å högg ved. Historien säger iallafall då att då sa dom. "Nu sitter gubben å lyssnar igen", då sa han så här. "Då gör ja inte alls." Å nära veckor efteråt så byggdes den station bort å vart en telefon en automatstation istället, fick han inte vara kvar längre så där va då. Då man kom ut då på dom här man åkte ut å laga då på småstationerna då, å på många ställen satt då ju bara en telefonist.
- EF Ja då gjorde då väl för de mesta på dom här småstationerna.
- AK För de mesta på dom här små ja, å då va då så här att då fick man välja på å gå ut i köket å koka kaffe eller sätta sej i växeln å svara, då va då normala då. Å då fanns en station här i Bergslagen där man skulle vara till halv elva för då va då förmiddags kaffe, klockan ett va då lunch halv fyra va då eftermiddagskaffe då fick man inte missa alltså. Å då där då visste den där som dirigera oss reparatörer i Örebro dom visste så väl att när vi hadde nära fel åt då hållet, då visste dom då att ni hinner inte mä mer idag, så han visste så väl att då där gick inte å undvika. Sen va då så här man har en gräns också ska ja tala om på hundra abonnenter på en liten station, hadde dom hundra abonnenter då fick den hundraförste ha nattöppet. Före hadde dom en liten nattkopplingsväxel, ja vet inte om ja tors tala om va en utav dom här bergslagstelefonisterna tala om när hon fick den där första gången den där proppen som for ska va tvärtom. Alltså då va en liten omkastare som dom skulle dra ut, å dom drog ut den där då på natten så att växeln skulle fungera å stoppa in den på morron när dom öppna växeln, så då va den där proppen som va tvärtom, nej ja sa inget. Jaha va gjorde vi då mer än laga vi laga ju allting på den tiden då på 50-60 talet nu är då specialister överallt. Å Monica tala om när ja laga telefonapparater, hon tog ju bort vårt jobb genom å tala om att då va så enkelt. Men vi fick ju gå vi gick ju i Norrköping ja tror då va 10 veckor för å bli reparatör, å dom gick inte men ja vet va dom gjorde. Dom slog ett visst nummer in till mej på gatan mittemot, nähä då gjorde vi inte alls, ja då kanske va mer Vivian då. Ja kom ju ändå för ja skulle ju ha kaffe ibland.
- MT Vi skruva ju ihop då när vi va i butiken.
- AK Ja i butiken ja.
- MT Annars så gjorde vi ju då inte på gamla gjorde vi då inte.

AK Nä nä nä.

MT Då va du ju så nära tillhands.

AK Ja ja va nära tillhans ja va bara tvärs över gatan. För ja kom hit 70 igen å vart på station tills de slog igen när dä vart AXE.

LH Var låg gränsen för era reparationer ja tänker på snövintrar och annat fick ni ta stolpar och ledningar också eller?

AK Vi gjorde allting.

LH Ni gjorde allting?

Band AK Ja då va ja extra drabbad för då byggde ja stationer dä byggde ja i Gytterp
sida 53 byggde ja i Gytterp då byggde ja stationerna. Men ja va i på Nora
B. kanten dä måste ha vart i slutet på 50-talet, dä snöa iallafall dä börja nyårs-
natten å snöa för min hustru åkte hit å va extra telefonist. Dä kommer ja så
väl ihåg för ja kom inte uppför Bergs-backen mä bilen utan ja fick åka runt
ner till Statoil å upp den vägen för å komma upp till Skarpskytten igen.
Sen åkte ja till Nora å börja jobba å i mitten på februari kom ja tillbaka till
Lindesberg då hadde ja i princip vari i snön i en och en halv månad.
Så att när kvällen kom då vart dä mörkt som tur va å när kvällen kom då
satte man sej där mä en tidning så här å första sidan sen ramla man ihop,
sen körde man igång sju på morron igen. Sommartid va dä lite värre för dä
börja vi sju och gick åskan då så va man sällan hemma före elva på kvällen
sen sju va man igång igen, å då gick dä lördag som söndag.
Ja kommer så väl ihåg en gång när ja va in i Klockargården i Götlunda kan
man väl tala om klockan tre en lördag eftermiddag å hon undra om vi aldrig
gjorde nån övertid. Dä höll jag på å slå ihop grejerna å åka hem, då har ja
vari igång fjorton dagar i sträck. Dä va inte tal om dä här mä vägtariffs-
förordningar man skulle jobba eller fick inte köra bil mer än elva timmar
eller va dä va nio timmar skulle man vila å sånt där, dä existera inte då men
vi körde ju bil ändå man va ju tvungen.

GW Hur många reparatörer va ni här på Lindesberg då när ni va som mest?

AK Vi va egentligen nej om vi säger på den tiden när Telefonstation va kvar
va dä två stycken ordinarie + en hjälpreda å den hjälpredan va ja ett tag.
Dä åkte man cykel då åkte ja "guling" här i stan, men ja åkte runt sjön
ja hadde mer än 2 km ja åkte t.o.m. runt sjön för ja va till "Skansen" en
gång dä kommer ja ihåg å runt, men dä tyckte inte dom här två
reparatörerna om utan du kan väl vänta tills du kommer hem tar du bilen.
Sen finns den andra historien dä är också dä här mä felanmälan å dä här.
För att dom här skulle få hjälp här i stan så va dom ju tvungena å ha ett
visst antal fel som skulle lagas dä fick ju inte gå så att man gick halva dan
å inte gjorde nånting.

- AK Å den här som dirigera oss i Örebro han ringde väl vid halv fyra tiden och skulle ha reda på hur mycke jobb då fanns kvar å göra. Så vi fick inte skriva av felena förrän efter halv fyra för dom skulle stå kvar även om dom va lagade på morron.
Å så hadde vi kontroverser med telefonkommissarien ibland mellan varvena men dä ingick ju liksom vi va ju inte på samma plan, vi kunde tala vid henne vi kunde inte titulera ut vi va inte på samma bord ens en gång, hon hadde hand om telefonisterna å dom å vi hadde hand om nå annat. Men dä va bra telefonister i Linde mä dä va bra på annat dä fanns mycke skoj på den tiden.
- LH Ett sånt här företag som Bergbolagen t.ex. dom hadde ju mycke kontorsrum å telefoner hadde dom nån växel inom?
- AK Ja inom sej ja dä hadde dom.
- LH Ja, va du å reparera den också?
- AK Dä gjorde ja också ja.
- LH Dä gjorde du?
- AK Ja tillhör den där kategorin som har varit ifrån jobba mä dä allra äldsta vi har haft tills dä allra nyaste AXE.
- LH Jaha.
- AK Vi är nåra stycken som har vari har gått hela branschen nu ä dä inte så nu har dom gjort om dä där mä på vår unga tid.
- LH Fick du installera dom ledningar och annat också som?
- AK Nej installationer skötte särskilt folk vi laga bara fel.
- LH Ni gjorde dä ja?
- AK Ja vi fick ju lov dä va där kontroversen vi hadde mä kommissarien i Lindesberg att hon tyckte att vi kunde ha tid och montera in nånting ibland men dä hadde vi inte.
- LH Nej.
- AK Vår vän Bjernby som han hette han tog den orderhögen å gick in till kommissarie Ljunggren å slog dä i bordet framför näsan på henne, dom va inte sams.
- EF Bjernby han va så argsint så.

- AK Jaha, han va argsint.
- EF Han va argsint.
- AK Dä va därför som ja fick gå till er på nätterna förstår ja.
- EF Ja så va dä.
- ÖP När dä blev automatiserat.
- AK Ja 61 ja, då låg ja i halsböld dä va bra dä kommer ja ihåg.
- ÖP Jaha så då va du inte här?
- AK Jodå ja fick inte vara mä på slut festen för dä där.
- ÖP Ja bara ja dä måste ju ha skett över en natt?
- AK Ja dä sker över natt ja dä gör dä vi jackar i på ena station vi jackar ur på andra station ja dä gör vi.
- ÖP Jaha å då hadde alla vi abonnerter.
- AK Då hadde alla dubbla apparater.
- ÖP Var gjorde ni av vevapparaten sen då?
- AK Ja dom kom vi å plocka dän sen å sen hadde dom stora container stog på gårn härnere på där station är idag va, å där stog dom här gamla träapparaterna ni vet dom här mä lucka fram å batterierna satt i va mä emblem på så vi fick köpa dom för 5 kronor styck å vi ville inte ha skiten. Idag skulle ja villa haft dom där lådorna, å pussla ut en då å då på auktioner ja kunde ha haft en bra pension. Nej vi ville inte ha dynga för dä gick inte å prata i dom dä hördes ingenting.
- EF Vi hadde en sån hemma kommer ja ihåg en sån där som satt på väggen.
- AK Ja ja, jodå dom skulle ju in på den tiden tillbaka dä va ju Televerkets eller Kungliga Telegrafverkets egendom som dä hette en gång i världen.
- LH Men dä här systemet förr dä va ett enkelt system som ja i förhållande till dä här myckena teknologin, men åkte du på knepiga fel iallafall?
- AK Ja uhja dä gjorde man allt.
- LH Ja kommer du ihåg nått speciellt?

- AK Nja dä vet ja inte om ja kommer ihåg nå speciellt ja vet inte va ja ska säja dä kunde väl ta en stund ibland å lura påt. Men man lärde sej man fick ju rutin på dä där mä årena så att en tänkte aldrig så mycke utan dä va ju bara.
- LH Dä va inte så att några höll på å kopplade själva som du råka ut för?
- AK Ja dä tyvärr så kunde dä ju hända dä va ju väldigt dä va inte så farligt men ja har vari mä om när dä har hängt taggråd i luften iställe för våran tråd, dä tyckte ja va bra gjort. Bönderna dom är inte dåliga å satsa har dä blivit snöavbrott på järntrån som dä hette då så koppla dom i va som helst, så dä va banstaket efter järnvägen å vanliga stängsel efter korna dä satt dä också fastbundet i. Dä skrapa väl å hadde sej men dä gick å ringa dom va inte bangna dom heller taggråd t.o.m. hadde en del. Så nog kunde dom alltid men dä va ju dom bönderna man får ju säja dä också att dä ä ju en väldans skillnad på dom som anmäler fel dom som bodde i tätbebyggda områden dom gnällde, dom som bodde långt ut på landet dom sa sällan nånting dom va glada när vi kom. Men dom här som kunde gå tvärs över trappan å låna grannens telefon.....för ni ska veta dä att här i Sverige ligger halva svenska folket på intensiverna å dom andra halva har jour. För vi hadde sånt där jourssystem så vi jobba ju en vecka i stöten då dygnet runt alltså mä telefon hemma då, å då lärde man sej dä att hadde dom inte jour så låg dom på intensiverna dom andra så dä lärde man sej ju.
- AL Kan du förklara den där apparaten som satt i hallen där på nedre botten som tickade jämt som skickade va dä ett relä eller nånting sånt där som skickade budskap till tidningarna?
- AK Ja ja teleprinter, teleprinterarna ja.
- AL För att den tickade ju hela tiden?
- AK Ja ja ja den printar.
- AL Dä har Maja Tronsjö berättat hon började 1933 när hon va 13 år så börja hon som telegrambud, och hon berättade att när kriget bröt ut när tyskarna gick in i Polen då förstog telefonisterna därnere för dom jobbade på nedre botten då, dom förstog att nu har dä hänt nånting för då gick den här teleprintern så den hoppa.
- AK Ja ja dä va alltså ett relä som slog bara fram å tillbaka så här.
- AL Hela tiden å tickade på en hel dag så dom förstog att dä måste ha hänt nånting i världen.
- AK Ja jo sen hadde dom dä där opp på Bergslagsposten då tidningen då dom fick dä här meddelandet att dä va nånting ja jodå. Dom fick också fel ibland å då vart dä ett jäkla liv.

- EF Va synd att inte Maja kunde få vara mä för hon ha nog kunna mycke å förstått veta mycke, hon är ju den äldsta som är kvar ja om elvorna åtti.
- AK Ja dä va dä ja funderade på nån tala om ja tyckte dä stog 30-40 tal gjorde dä dä eller har ja fel stog dä 40-50 tal?
- LH Dä tror ja.
- AK Ja tänkte på dom som va mä på 30-talet tänkte vet tja vilka som är kvar i Lindesberg som va mä i början på 30-talet?
- AL Jo men dä har vi två dä har vi Vivan Johansson hon va ju mä på slutet därnere å Maja Tronsjö.
- AK Ja ja hon va mä i styrelsen ja ja å Maja ja.
- AL Å hon börja 13 år gammal som telegrambud och fick cykla ut till Stackered och till Fornaboda, så om dä va 2 dä måste vara bra mycke mer än 2 km, å hon va en 13 årig flicka.
- AK Ja, hon cyklar fortfarande.
- AL Hon berättade också att man som telefonist va tvungen å vara med i civil-försvaret så hon fick öva ihop med järnvägsgubbarna å linda in dom i gasbindor å spjälka bena på dom, å dessutom fick man vara mä telefonisterna fick gå på skjutbanan å lära sig skjuta. Å så fick man gå ut på gatan och lära sig å dirigera trafik under kriget alltså.
- AK Ja vi hadde ju mausergevär här å ammunition å grejer här på station även på gamla Telefonstation fanns dä.
- AL Här.
- AK Ja uppe på dä huset bredvid på gårn.
- MT Ja där hade dom ju reparatörerna hadde ju en trappa opp där.
- AK Ja en trappa opp i träkåken bredvid ja, där hadde vi den va ammunitions-lådan den va fastborrad i golvet.
- EF Säjer du dä.
- AK Å mausern den hadde Bjärnby hemma för han sköt väl ibland själv, men ja vet bara att ammunitionslådan står där. Men sen när dä vart automatstation då vet ja precis var dä fanns för dä skötte ja då.
- EF Varför skulle ni ha gevär å?

- AK Jaa vi låg ju på skjutbanan å skör på 200 meters vallen vi hadde ju prickskytte varje år men dä va ju försvars.
- EF Säjer du dä, ni skulle försvara oss.
- AK Ja vi va ju fri försvars människorna, ja hadde ju min sängplats här på andra sidan sjön dom sista 20 åren här i stan.
- EF Jaha.
- ÖP Fanns dä nån nått ställe där man kunde evakuera Telefonstation om dä blev ett bombanfall
- AK Ja dä hadde vi.
- MT Dä va ju borta i Bullerberget.
- AK Ska vi tala om dä, ska vi tala om dä Bullerberget, jo där hadde ja tur här också på min lott å sköta just dä där mä signaleringen tyfon och dä ä ju också poänger i dä där så att dä skulle man dit fyra gånger pr år. Först skulle man dit å prova att dä fungera å dä gick väl bra för dä kunde man göra vilken dag som helst, men sen skulle man ju dit då en dag när sändas klockan tre då första måndagen i sista månaden i kvartalet ja och klockan femton dä va noga mä dä. Och dä hände ibland att låset va fastfruset dä va fullt i is, så man fick elda på dä för å komma in överhuvudtaget dä kunde bli bråttom ibland. Å sen va dä ju en nyckel som va så här lång då därinne för dä va ju ja å där fanns dä plats för alla telefonister dä fanns dä ju på.
- EF Ja men där vi va krigsplacerade där.
- AK Ni va krigsplacerade där dä va därför ja hadde en säng därnere som ja sa på nedre botten.
- EF Jaha.
- AK Ni hadde era däroppe ni.
- EF Ja ja dä hadde vi.
- AK Jo dom satt där men dä ä borta idag.
- MT Men fick vi inte öva under polisen?
- AK Jo ni va väl där för ja va där en gång när telefonisterna va där å öva i borna.
- MT Man fick skriva på att man skulle hoppa in i-----.

- AK Ja jo vi va där å öva för att ja kan ju nämna en skojig poäng egentligen va man ju egentligen va ja dum den gången.
När vi skulle bygga ut till AXE här i stan så skulle ju dom flesta vet ju att huvudväxeln huvudstation är ju uti Bullerberget dä å ju civilförvarsstängd den är ju öppen idag den va ju stängd förr men idag är den ju öppen anläggning så dom flesta vet ju va dä å för nånting därute tror ja. Å dä gör så att till alla stationer som hörde till Lindesberg dom här små så gick då ju ledningar dit ut till dom där telefonistbordena för att dom skulle kunna koppla om här nere i källarn hos den gamla station då å dit ut å då gick dom tillbaka igen då, å sen gick dom ut till stora eller alla dom andra stationerna dä fanns nåra enda manuell station i hela Örebro län kan man säga man är då i Lindesberg.
Och dom där kablarna fanns ju i gatan å gör ju fortfarande, sen kom då en snubbe från Örebro å skulle klippa kablar för man behövde inte ha dä längre för dom har tagit bort dä där därute i berget.
- EF Jasså finns dä inte nå kvar uti berget?
- AK Jodå jo inte dä du.
- EF Jasså inte dä nähä.
- AK Nej nej nej, å ja sa dä åt en va tänker du göra sa ja ska du klippa kablarna ut till berget?
Ja för att dä har vi ingen användning för längre.
Jo dä har vi väl sa ja.
Nej nähä.
Ja du ger fan i å klipper sa ja, för då stannar halva station häruppe. Då börjar han på å fundera då ringde han, nå men dä ska inte finnas dom kom dom ut å titta jodå ledningarna ligger kopplade fortfarande dit ut å tillbaka.
Har han klippt kablarna där då har dä blivit tyst på dom flesta stationerna här i Bergslagen. Ja kanske va dum som sa nånting dom ska stå sitt kast dom där som är lite högre upp i hierarkin, ja ja dom har ju mer betalt också ja dä va en poäng breve.
- LH Hadde ni järnvägen har ju också ett system låg dä nån direktförbindelse mellan systemen eller va dä olika?
- AK Nej dä va olika system nej dom va olika dom va inte någe ihopkopplade.
- LH Nähä.
- AK Men nej dom hadde ju sin järntrådsnät gick utmed torpsledninga dom också efter järnvägen då, så vi använder också samma torplinje dom hadde sina under våra å vi va över dom i regel.
- GW Du va ju då efter andra världskriget så att säga men va dä inte så också att dom reparatörer å så föreställer ja mej dom va väl frikallade från krigstjänst.

- AK Ja, ja vi hadde frisedel som dä heter ja ja men vi skulle ju då vara i tjänst.
- GW Javisst disponibla för till å va till hands.
- AK Ja disponibla ja så dä va ja så att man fick ju göra värnplikten, å man fick ju även göra repmötena om en dög till det.
- GW Jag kommer inte ihåg dä va en man här i Linde som hadde hand om dä där, å dä va när inte ja kom hit också att man blev frikallad från militärövningarna. Han flytta härifrån sen ja har glömt va han hette den där mannen.
- AK Jo dä va en fördel kanske om dä nu va nån fördel.
- LH Ja dä va inte militär alltså ifall dä skulle uppstå en krigssituation då skulle du tjänstgjort på din ordinarie plats?
- AK Ja dä skulle ja göra.
- LH Ja.
- GW Ja men man behövde heller inte göra repmöte repövningarna.
- LH Ja men dä gjorde ju du sa du.
- AK Ja dä gjorde ja dä fick ja göra ändå dä fick vi göra sen ja.
- GW Ja men när ja va frikallad då, ja gjorde 1 repmöte men sen va man till disposition för andra ändamål.
- LH Dä gjorde vi också ja va också, ja va placerad här. Ja dä är nämligen så att kulturen är dä första fienden slår sönder, och då är det viktigt att dä finns folk dom ville ta bort all kultur dä ska inte finnas den ska införas med fiendens kultur.
- GW Ja har för mej att den där mannen eller den familjen dom bodde i dä huset Hermanstorpsvägen nedanför Klingbergs alltså nedanför Hermanstorps Gård dä ligger på höger sida när man åker vägen utför där. Där bodde han h.v. ja kommer inte ihåg va han hette den där mannen som hadde hand om dä där han blev väldigt vrång sen.
- LH Jaha, mera frågor?
- GW Finns dä nåra reparatörer stationerade i Lindesberg idag?
- AK Ja.
- GW Dä gör dä?

- AK Ja dä är nära kvar än men dä är ett utdöende släkte. Dä är ju så här dä börja ju 90, när vart dä Telia vart dä 92, 93, 92 till dä här man kommer ihåg närminnet är ju borta men ja kommer ihåg dä på 50-talet.
- GW Men nog va ni rätt så många då mä Ullbrandt å alla?
- AK Vi va vi va cirka när vi hadde dä på den tin i organisationen va en linjemästare häruppe i Lindesberg då va vi drygt 40 personer som va på, då gällde dä alla kabelfels-killar å dom som jobba på den här linjen å sånt där vi va ungefär 40 stycken. Idag ja undrar om dom är 10 kvar ja dä vete skråen ja har inte räkna ja ser nån ibland ja ser nån bil ibland, men dom åker kors å tvärs dom kommer från Örebro å alla håll nu å åker så ja vet inte va dä ä för ena själv.
- LH Men dä är uppdelat är dä inte Flextronic som har en del va?
- GW Jo dä är Flextronic.
- AK Jo dä är Flextronic å ja vet inte ja kan inte säja hur många företag dä finns i företaget men nog är dä väl en 4-5 stycken minst
- LH Men dä ä väl uppdelat så att linjerna sköts utav fortfarande utav Telias dotterbolag va själva stamlinjerna?
- AK Ja dä ä väl dotterbolag dä mesta.
- LH Ja dä ä väl nå Networks eller va dom heter för nånting, men Flextronic å själva telefon frasererna.
- AK Ja dom har vä dä vanliga telefon ja abonnenter ja sen har du en annan firma som sköter växel växlarna sen.
- MT Ja växlarna har ju Flextronic.
- AK Har dom dä också jaha. Ja ser du ja har sluta som väl är 93 första juli då tyckte ja att jag gjort mitt, å sen har ja väl koppla av mer eller mindre. Men än idag så spikar ja upp nå jack, man har ju lite bekanta ibland som hör av sej å frågar å då får man ju ha ett lite lager hemma ett sånt där ekorrfförråd, å tar dä slut då får man gå på nån sån där Flextronics kille å fråga har du nå grejer över, så ja har.
- ÖP Är dä svarta jack?
- AK Ja dom ä dä ä inte svarta jack idag dä va förr dä dom ä vita.
- MT Dä finns å köpa i vilken butik som helst nästan.
- AK Ja ja dä går å göra dä går å köpa så dä ä inte.

- AK Ja kan ju berätta dä förresten när ni tala om dä där mä jack, dom hadde alltså väggfasta telefoner förr då så fick man då jack extra som du sa för 1:50 i kvartalet. Sedan nu kommer ja inte ihåg årena riktigt men dä va ungefär när Dialogen kom då kunde abonenten få betala 20:- om han ville ha den mä jack å få en Dialog iställe för den gamla svarta. Å då satt den där ingenjörn vi hadde i Örebro då när vi va på dä där möte å tala om att, *nu är alla era jack legitima ni har spikat upp under åren*. Dä va ett ljushuvud som sa så här att om abonenten bjuder på kaffe räcker dä mä 10:- då?
Men dä där kommer ja så väl ihåg för då tala han om att då visste dom så väl va vi syssla mä då för alla dom här telefonisterna och även som satte ute på växlarna i stan dom höll sej ju också framme å kunde få nå jack ibland om dom va snälla. Men dä gäller ju vi måste ju vara vän mä telefonisterna för dä va dom som hjälpte oss så vi inte hadde så mycke besvär
Ja kan ju berätta dä vi har ju ni tala ju om Linde Maskiner, dom hadde en gammal abonent växel som stog på fjädrar så man fick inte luta sej mot den för då ramla den ju omkull för att dä dundra ju så mycke av dom där stansarna så att dä skaka ju sönder. Måndagar då fungera nog inte växeln före nio dä tror ja inte för då hadde han somna till under lördan å söndan.
Men hon som satt där hon visste dä så väl så hon vänta å vänta han kommer igång hon visste dä. Ja dä va så torrt torrkontakter dä vart så torrt i dä där rummet så man fick ha en hink mä skurtrasa för å hålla fuktigheten. Å den där hadde väl torkat ur över helgen, så på måndag-mornar då va dä dåligt då ringde hon sen då fick man dit å fylla vatten. Dä är såna där knep.
- LH Jaha ja.
- GW Uniformerna dä höll staten mä också?
- AK Dä hadde vi vi hadde uniformsplikt.
- GW Ja.
- AK Ja å ni kommer ihåg dom där svarta kommis-kläderna som samla allt damm så tanterna behövde inte städa den veckan när vi hadde vari där å krypi på golvet heller för dä hadde vi mä oss ut å varma va dom. Å så fick vi sommar-kläder dom där gråa då va man ju ute när dä regna då vart man ju genomblöt då kunde man ta av sej å ställa dom så här å så stog dom upp, sen när dom hadde torka så ramla dom ner.
- GW Var dä nå visst antal månader eller år som uniformerna skulle hålla eller va dä efter vissa intervaller när ni fick nya?
- AK Nej, då när man va som dä hette EO på den tiden innan man vart ordinarie dä va lite olika dä där innan man fick liksom dä dom här kallas för ordinarie tjänst som egentligen va nygjords tjänst. Då fick man ju köpa, å så fick man vissa poäng så fick man betala. Så att ett tag fick man köpa kläder sen tog dä slut sen räknades dä poäng på kläderna så man fick ta ut dä man tyckte man behövde ha, å dä gjorde vi ju.

- AK Sen på senare tid gick ju kläderna å använda privat också. Dä va ju väldigt kul förr när man gick på bandy i Örebro på 50-talet då när dom spela bandy i Örebro dä kommer ni ihåg, dä gjorde dom en gång på tiden Bergmark å Sääv å dom här pojkar. Dä syntes dä precis var telefon-folket stog nånstans för dom hadde såna här svarta mösser skinnmösser båtmösser stora å dom lyste i mängden. Jaha där står dä en där står dä en, där står en, jodå dä va. Å sen tala dom om dä här våra chefer då dom tyckte ju inte om att vi hadde en del gick ju mä en keps ihop mä uniform å dä fick man ju inte göra. Så dä kom dä nå påbud ibland att ni ska va reglements enligt klädda så folk skulle veta va vi va för ena när vi kom. Å dä ä ju dä va väl lite besvärligt ibland här dä va Wedevågs Bruk som va lite känsligt har ja för mej, men dä vet ni väl om själva i Vedevåg.
Ett annat ställe som va lite trökigt å vara på dä va Nitro i Gytterp.
- EF Va dä inte LIAB också?
- AK Jo LIAB fick man ju inte gå hur man ville heller nej, nej. nej.
- EF Ja dä förstår ja.
- AK Men på Nitro där kommer ni ihåg att 1964 så gick dä åt 8 stycken i en sprängningsolycka. Veckan före så gick ja på den vällen å laga telefon-ledningen den fanns inte kvar en vecka efteråt. Men nu får vi säja ja har inte vari där när dä hadde hänt vi fick inte vara där när dom jobba, utan vi fick lungt höra mä vakten när vi fick komma in där, å dom hadde städat ordentligt å sen kolla dom att inga klackjärn på skorna fick man ha, å inga tändstickor i fickorna nånstans dä fick man lägga ifrån sej. Å sen efter den där olyckan dä fick vi inte åka in, förr då åkte vi in dä fanns ju mer portar på Nitro än en. Men sen efter den här olyckan var vi tvungena att anmäla oss vid den porten vart vi åkte nånstans, men innan dess då åkte vi precis som vi tyckte inom Nitro området å dä skulle man nog kanske inte ha gjort. Men som sagt va man fick inte gå in i dom där rummena innan dä va städat ordentligt, dä fick inte finnas nå Nitromex kvar på golvet dä va dä som orsakade den sprängningsolyckan.
Å då flyttade ja ifrån Nora, ja sa åt dom här törs inte ja vara kvar. Ja dä va en dag att minnas usch, då va dä kaos på telefon då åkte dom ut särskilt ifrån Nora ut till Gytterp för dom undra va dä va för fel på växeln för dä gick inte å ringa, då visste dom inte att dä hadde smullit.
- LH Hadde dä nånting å göra med ledningar eller va va dä för orsak?
- AK Nej dä vart ju dä att vi kan väl säja dä här att 45 st. kunder inom Lindesbergs stad lyfta på lurn å ringa samtidigt, och 36 eller 37 va dä i Nora, å händer en sprängningsolycka i Gytterp å dom talar om dä på radion då kan man tänka sej att 37 st. lyfte på lurn, dä va 337 som lyfte på lurn minst samtidigt. Å då kunde bara 37 ringa samtidigt å så dom andra fick ju lov ja då va dä kaos, å så fanns dä inte mycke ledningar som helst mellan Gytterp å Nora heller så dä vart ju blockerat allting.

AK Så då ä enda gången i mitt liv ja har gått in å påskynda samtal å bett dom sluta prata för dom stog å prata där om allt, *ja ser du idag ramla en blomkruka ner hos dom* å så där, å så visste man att ambulanspersonal eller polis skulle ha tag å kunna ringa å hadde inte en chans.
Så ja va inne å bröt, *ja ja då förstår vi* då ä enda gången ja har gått in å stört nånting då fick man inte göra annars tror ja vi har tystnadsplikt vi också.
Någe mer, då kan ja gå å sätta mej.

GW Jaa, nu är då inte så mycke mera.

Förklaring till förkortningen i vänsterkanten:

EF = Ellen Fröberg.

AL = Astrid Landström.

AK = Arne Karlsson.

IG = Ingegärd Gustavsson.

MT = Monica Thybeck

LH = Lars Hagström.

GW = Gösta Wiklund.

ÖP = Övrig publik.